

Instytut Rozwoju Gospodarczego

SZKOŁA GŁÓWNA HANDLOWA
W WARSZAWIE

Stanisław Kluza

Oskar Krzesicki

KONIUNKTURA W BANKOWOŚCI

Styczeń-marzec 2018

ISSN 2392-3733

Badanie okresowe nr 76

BADANIA KONIUNKTURY GOSPODARCZEJ INSTYTUTU ROZWOJU GOSPODARCZEGO SGH

Rada Programowa:

Elżbieta Adamowicz (przewodnicząca), Joanna Klimkowska (sekretarz)
Marco Malgarini, Gernot Nerb, Ataman Ozyildirim, Janusz Stacewicz, István János Tóth

Komitet Redakcyjny i adres Redakcji:

Konrad Walczyk (redaktor naczelny)
Stanisław Kluza
Oskar Krzesicki
Anna Jacygrad

ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa
<http://www.sgh.waw.pl/instituty/irg/>

Wydawnictwo:

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie
ul. Madalińskiego 6/8, 02-513 Warszawa

wersja elektroniczna czasopisma jest wersją pierwotną

Publikacja została zrecenzowana zgodnie z wytycznymi MNiSW

©Copyright by Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2018

Wszelkie prawa zastrzeżone. All rights reserved.

ISSN 2392-3733

Nr rej. PR 18394

Informacje zawarte w niniejszym biuletynie oparte są na wynikach ankietowego badania koniunktury nr 76, realizowanego przez IRG SGH według metodyki opisanej na stronie: <http://kolegia.sgh.waw.pl/pl/KAE/struktura/IRG/koniunktura/Strony/metody.aspx>. W badaniu wzięło udział 20 banków.

SPIS TREŚCI

I.	OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA	4
II.	WYNIKI SZCZEGÓŁOWE	6
	1) Wskaźnik koniunktury w bankowości	6
	2) Wynik z działalności bankowej (netto)	7
	3) Warunki prowadzenia działalności bankowej	7
	4) Wielkość wypracowanego zysku	8
	5) Jakość portfela należności	9
	6) Ogólne zainteresowanie klientów usługami bankowymi	9
	7) Wielkość zatrudnienia	9
	8) Czynniki ograniczające rozwój banków	10
	9) Inwestycje kapitałowe	10
	10) <i>Spread</i> (rozstęp) między oprocentowaniem kredytów i depozytów	11
	11) Kurs PLN względem parytetu (koszyka walut).....	11
	12) Stopy procentowe NBP (ogólna tendencja)	11
	13) Ogólna sytuacja polskiej gospodarki	12
	14) Ogólna sytuacja sektora finansowego na tle polskiej gospodarki	12
	15) Wynik na operacjach <i>reverse-repo</i> (pomniejszony o <i>repo</i>)	12
	16) Poziom inflacji	13
	17) Realna podaż pieniądza	13
III.	SUMMARY.....	14
IV.	PODSUMOWANIE ROKU 2017 W BANKOWOŚCI	15

I. OMÓWIENIE WYNIKÓW BADANIA

1. W IV kwartale 2017 r. wartość wskaźnika koniunktury w sektorze bankowym IRG SGH (IRGBAN) wzrosła, osiągając poziom 29,8 punktu. Wynik ten jest o 21,5 pkt wyższy niż kwartał wcześniej oraz wyższy (o 11 pkt) od przewidywanego przez banki w poprzednim badaniu. Na zwiększenie się wartości wskaźnika wpłynął przede wszystkim wzrost wyniku z działalności bankowej oraz wypracowanego zysku. Również wpływ zatrudnienia okazał się być pozytywny. Spodziewane jest pogorszenie się sytuacji w kolejnym okresie, a wartość wskaźnika prognostycznego wynosi -14,7 pkt.

2. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o wynik z działalności bankowej (netto) wzrosła do 57,9 pkt, podczas gdy w III kwartale 2017 r. wynosiła 20 pkt. Obecny wynik okazał się również wyższy od przewidywanego trzy miesiące wcześniej (o 19 pkt). Banki spodziewają się pogorszenia się wyniku z działalności bankowej w I kwartale 2018 r. (wartość salda prognostycznego wynosi -11,8 pkt).

3. W IV kwartale 2017 r., w odróżnieniu od poprzedniego, saldo ocen dynamiki warunków prowadzenia działalności bankowej przyjęło wartość dodatnią, równą 10,5 pkt. Poprawa warunków dla działalności bankowej jest większa od przewidywanej kwartał wcześniej (o 32,7 pkt). Ankietowani spodziewają się pogorszenia się warunków prowadzenia działalności bankowej w I kwartale 2018 r. (wartość salda prognostycznego wynosi 0,0 pkt).

4. Wartość wskaźnika pokazującego wielkość wypracowanego zysku wyniosła 47,4 pkt i jest wyższa o 27,4 pkt niż kwartał wcześniej. Jest również wyższa od wówczas przewidywanej (o 29,7 pkt). Respondenci spodziewają się spadku zysków w I kwartale 2018 r.; wartość salda prognostycznego jest ujemna i wynosi -17,6 pkt.

5. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o jakość portfela wzrosła o 51,8 pkt do 36,8 pkt. Liczba banków, w których jakość portfela się polepsza, jest wyższa niż tych, w których się pogarsza. Obecna wartość salda jest wyższa od oczekiwań z poprzedzającego kwartału (o 48,6 pkt). Banki spodziewają się dalszej poprawy jakości portfela w pierwszym kwartale 2018 r. (wartość salda przewidywań wynosi 11,8).

6. Wzrosło ogólne zainteresowanie klientów usługami bankowymi. Wartość salda wyniosła 22,2 pkt (w poprzednim kwartale 10 pkt). Dwie trzecie banków (66,7%) nie stwierdziło zmiany zainteresowania swoją ofertą. Obecna wartość salda jest zgodna z przewidywaniami z poprzedniego kwartału. Spodziewany jest wzrost zainteresowania usługami bankowymi w I kwartale 2018 r. (wartość salda przewidywań wynosi 23,5 pkt).

7. Ostatni kwartał ub.r. był kolejnym, w którym banki zmniejszyły zatrudnienie. Wartość salda (-15,8 pkt) jest o 0,8 pkt niższa od wartości z III kwartału 2017 r. i o 15,8 pkt niższa od przewidywanej. Nie należy spodziewać się zmian w zatrudnieniu w I kwartale 2018 r. (wartość salda prognostycznego wynosi -14,7 pkt).

8. W IV kwartale 2017 r. oceny dolegliwości barier w sektorze bankowym nie uległy istotnej zmianie. Na pierwszym miejscu ponownie znalazły się obciążenia podatkowe (70% wskazań, spadek w porównaniu z poprzednim badaniem o 15 pkt proc.), a dalej bariery prawne (65%, spadek w porównaniu z poprzednim badaniem o 20 pkt proc.) oraz niedostateczny popyt na usługi finansowe (40% wskazań). Ankietowani spodziewają się utrzymania się tej tendencji w I kwartale 2018 r.

9. Rośnie dynamika inwestycji kapitałowych. Wartość salda zwiększyła się z 10 pkt do 16,7 pkt. Jest jednak niższa od przewidywanego (o 1,0 punkt). Respondenci prognozują wzrost inwestycji kapitałowych w I kwartale 2018 r. (wartość salda prognostycznego wynosi 17,6 pkt).

10. Udział banków, które spodziewają się, że wielkość *spreadu* zmniejszy się w krótkim okresie, nie zmienił się w stosunku do poprzedniego badania (11,8%), a udział tych, które spodziewają się jego krótkookresowego wzrostu, zwiększył się z 17,6% do 29,4%. Prognozowana jest stabilizacja *spreadu* w długim okresie – obecnie 75% badanych przewiduje brak zmian *spreadu* w perspektywie 12 miesięcy (po 12,5% respondentów prognozuje jego wzrost/spadek).

11. Większość ankietowanych (52,6%) ocenia, że wartość polskiej waluty w I kwartale 2018 r. wzrośnie. 36,8% jest zdania, że kurs złotego nie zmieni się. W długim okresie (12 miesięcy) natomiast kurs polskiej waluty nie powinien ulec zmianie. Tak ocenia 42,1% badanych. Aprecjacji spodziewa się 36,8% banków, a 21,1% przewiduje deprecjację.

12. W formułowanych krótkoterminowych prognozach 100% respondentów z sektora bankowego spodziewało się stabilizacji stóp procentowych NBP na obecnym poziomie. Na możliwość wzrostu stóp procentowych w perspektywie 12 miesięcy wskazuje 42,1% banków, a pozostałe 57,9% przewiduje, że obecny poziom stóp nie zmieni się.

13. Od IV kwartału 2008 r. większość uczestników badania koniunktury bankowej niezmiennie przewidywała utrzymanie się obserwowanej sytuacji gospodarczej w kraju. Podobne opinie widoczne są również w prognozach na I kwartał 2018 r. Odsetek banków spodziewających się braku jakichkolwiek zmian sytuacji gospodarczej w krótkiej perspektywie wynosi 83,8%. Pozostali ankietowani wskazują bądź to na pogorszenie się (5,6%), bądź poprawę sytuacji gospodarczej (11,1%). Należy spodziewać się utrzymania się ścieżki wzrostu gospodarczego na podobnym do dotychczasowego poziomie również w dłuższym okresie (88,9 % bez zmian, 11,1% poprawa).

14. Odsetek banków pozytywnie oceniających sytuację sektora finansowego na tle sytuacji ogólnogospodarczej (10,5%) przewyższa tych, którzy oceniają ją negatywnie (0,0%). Odsetek respondentów przewidujących brak jakichkolwiek zmian sytuacji sektora w krótkiej perspektywie wynosi 89,5% (w III kwartale 2017 r. 75%). Przewidywania długookresowe są podobne – 88,9% wskazuje na brak zmiany, zaś 11,1% na jej polepszenie się.

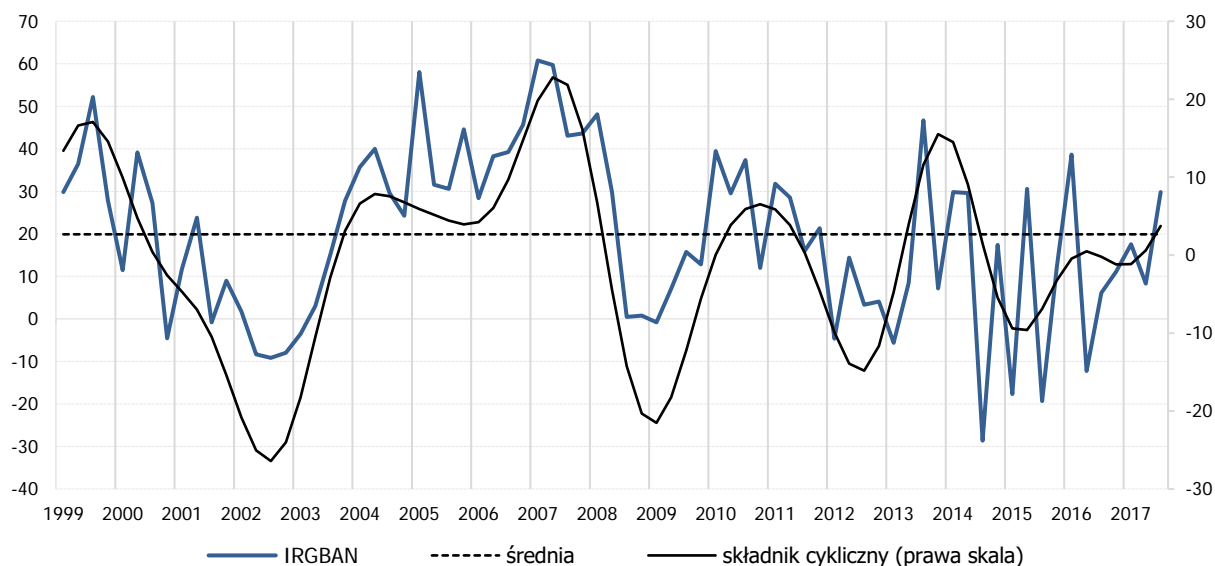
15. Prawie wszyscy ankietowani (93,8%) przewidują utrzymanie się obecnego wyniku na operacjach *reverse-repo* w I kwartale 2018 r. Pozostali (6,3%) spodziewają się jego wzrostu. Podobny jest rozkład oczekiwań długookresowych (81,3% vs 18,8%).

16. Inflacja sięgnęła w grudniu 2017 r. poziomu 2,1% w ujęciu rocznym. Większość respondentów z sektora bankowego spodziewa się ustabilizowania się inflacji w pierwszych miesiącach 2018 r. Pozostali przewidują spadek cen (26,3%) bądź ich wzrost (21,1%). Inflacja determinowana jest obecnie zarówno przez czynniki popytowe jak i podażowe. Zdaniem większości ankietowanych (68,4%) ich wpływ na poziom cen w ciągu kolejnych 12 miesięcy nasili się. Spadku tempa inflacji w dłuższym okresie spodziewa się 10,5%, a 21,1% przewiduje jego utrzymanie się.

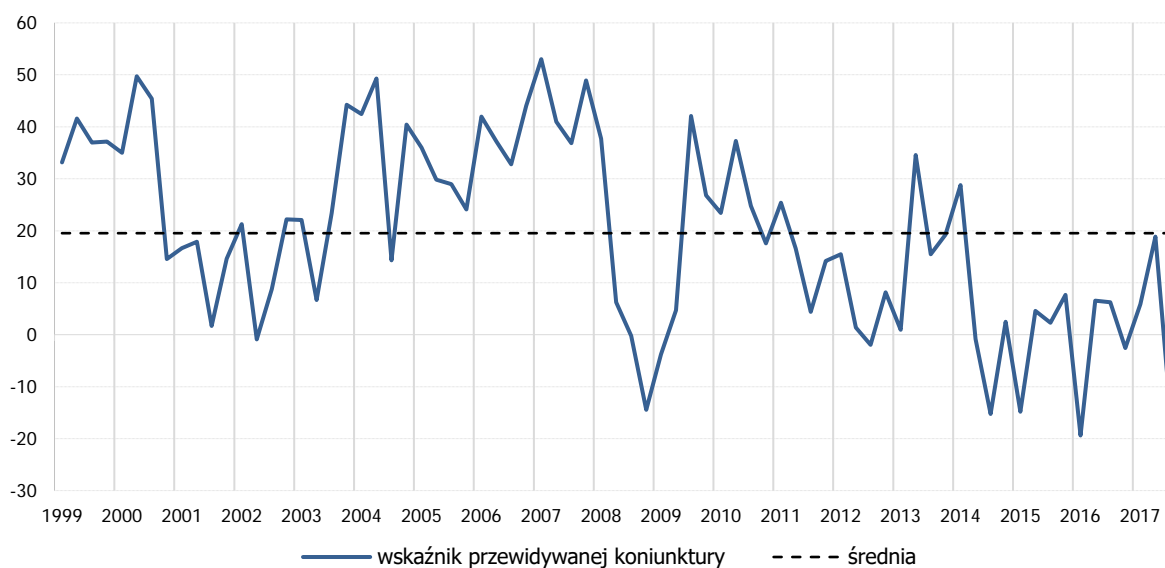
17. Przewidywany jest wzrost (57,9%) bądź brak zmiany (42,1%) realnej podaży pieniądza w I kwartale 2018 r. Nie inne są długookresowe oczekiwania ankietowanych banków.

II. WYNIKI SZCZEGÓŁOWE

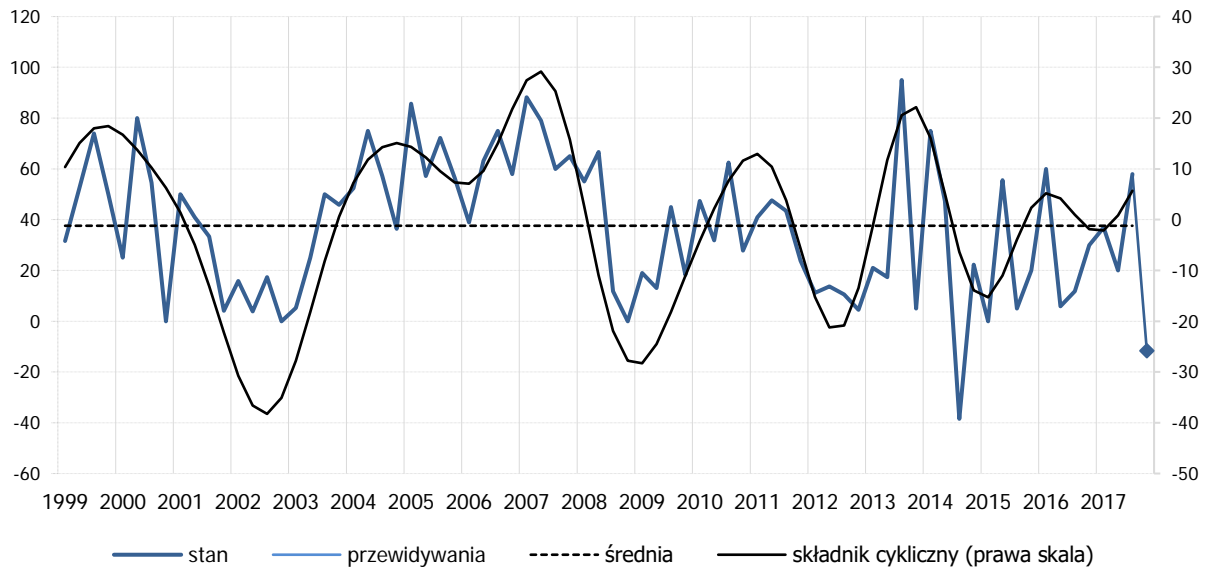
1. Wskaźnik koniunktury w sektorze bankowym

	Q3 2016	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017
wskaźnik koniunktury (IRGBAN)	-12,3	6,1	11,1	17,5	8,3	29,8
wskaźnik prognozowanej koniunktury	6,5	6,3	-2,6	5,9	18,8	-14,7

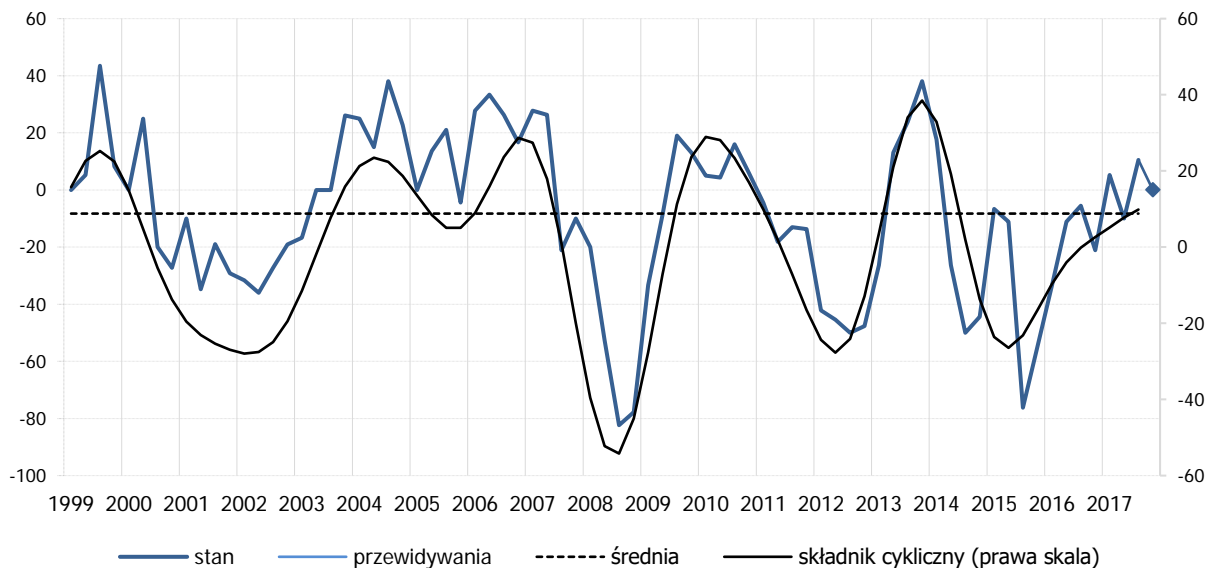

2. Wynik z działalności bankowej (netto)

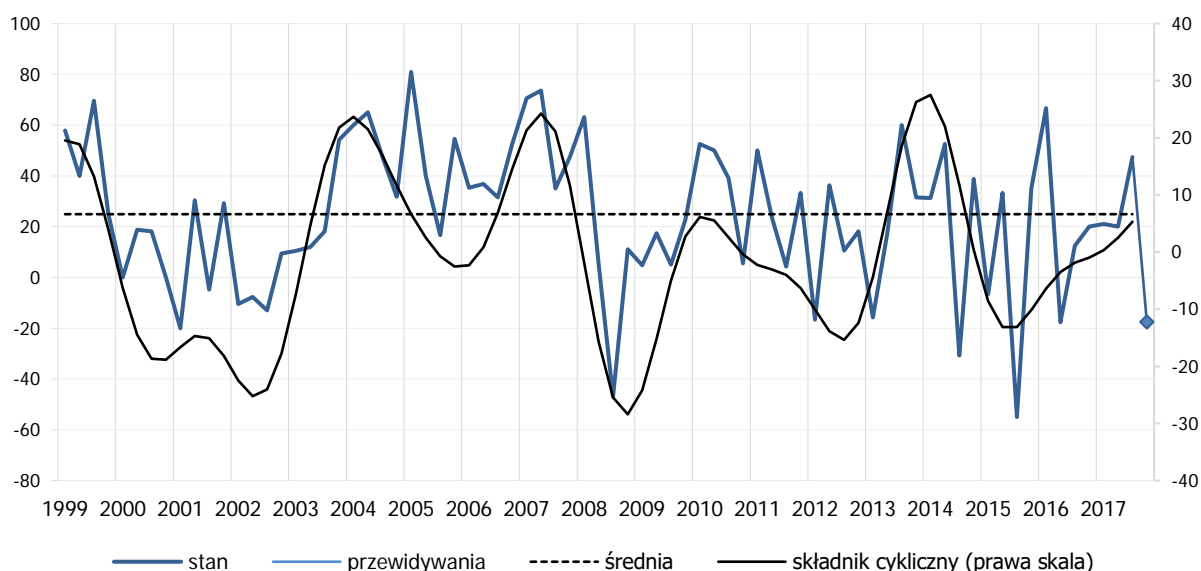
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. wzrost	47,1	60,0	63,2	50,0	73,7	23,5
2. brak zmiany	17,6	10,0	10,5	20,0	10,5	41,2
3. spadek	35,3	30,0	26,3	30,0	15,8	35,3
saldo (1.-3.)	11,8	30,0	36,8	20,0	57,9	-11,8

3. Warunki prowadzenia działalności bankowej

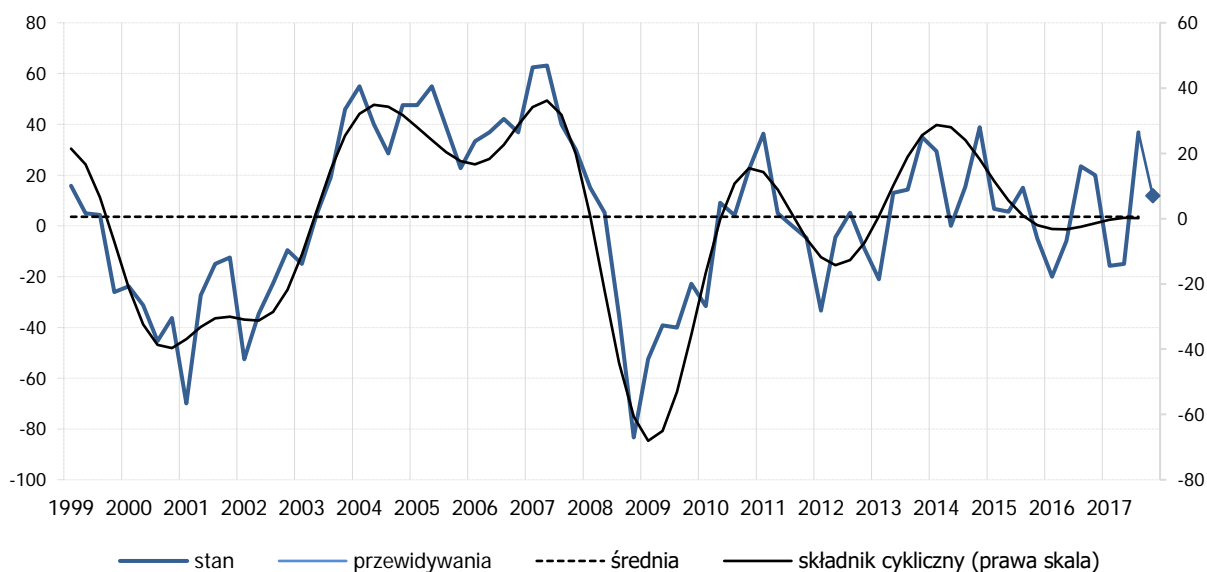
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. poprawa	5,6	5,3	15,8	5,0	15,8	11,8
2. brak zmiany	83,3	68,4	73,7	80,0	78,9	76,5
3. pogorszenie	11,1	26,3	10,5	15,0	5,3	11,8
saldo (1.-3.)	-5,5	-21,1	5,3	-10,0	10,5	0,0

4. Wielkość wypracowanego zysku

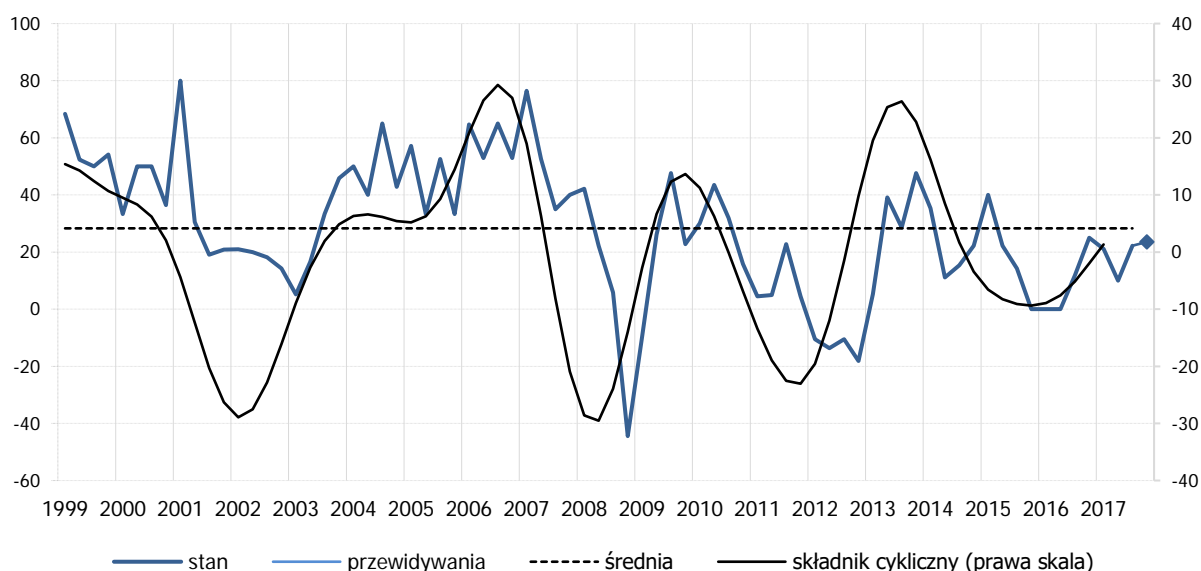
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. wzrost	50,0	55,0	52,6	55,0	68,4	11,8
2. brak zmiany	12,5	10,0	15,8	10,0	10,5	58,8
3. spadek	37,5	35,0	31,6	35,0	21,1	29,4
saldo (1.-3.)	12,5	20,0	21,1	20,0	47,4	-17,6

5. Jakość portfela należności

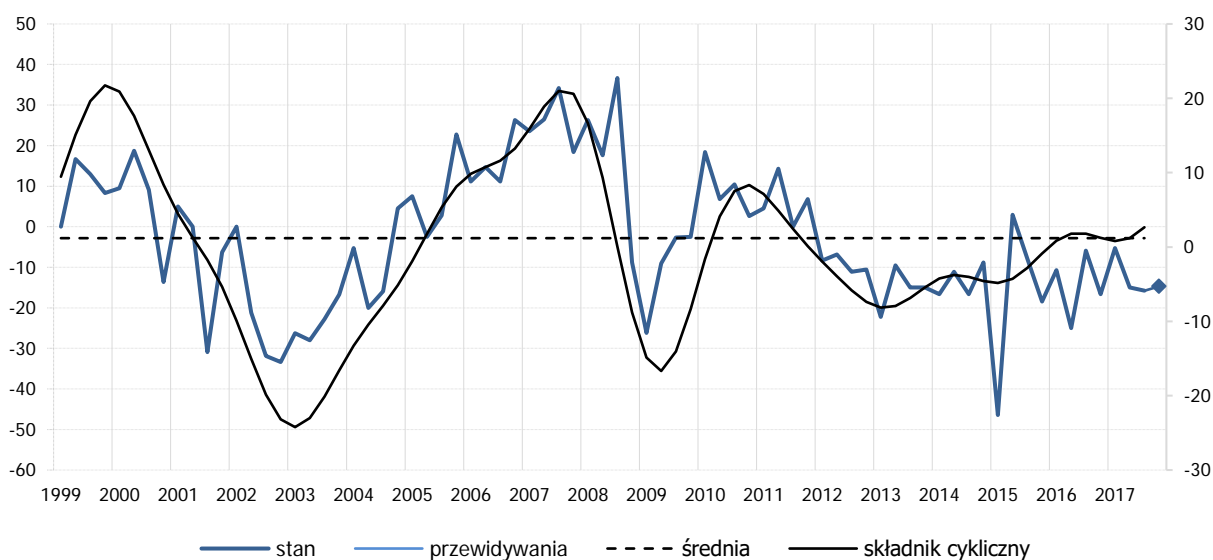
warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. poprawa	41,2	35,0	21,1	15,0	47,4	17,6
2. brak zmiany	41,2	50,0	42,1	55,0	42,1	76,5
3. pogorszenie	17,6	15,0	36,8	30,0	10,5	5,9
saldo (1.-3.)	23,6	20,0	-15,8	-15,0	36,8	11,8

6. Ogólne zainteresowanie klientami usługami bankowymi

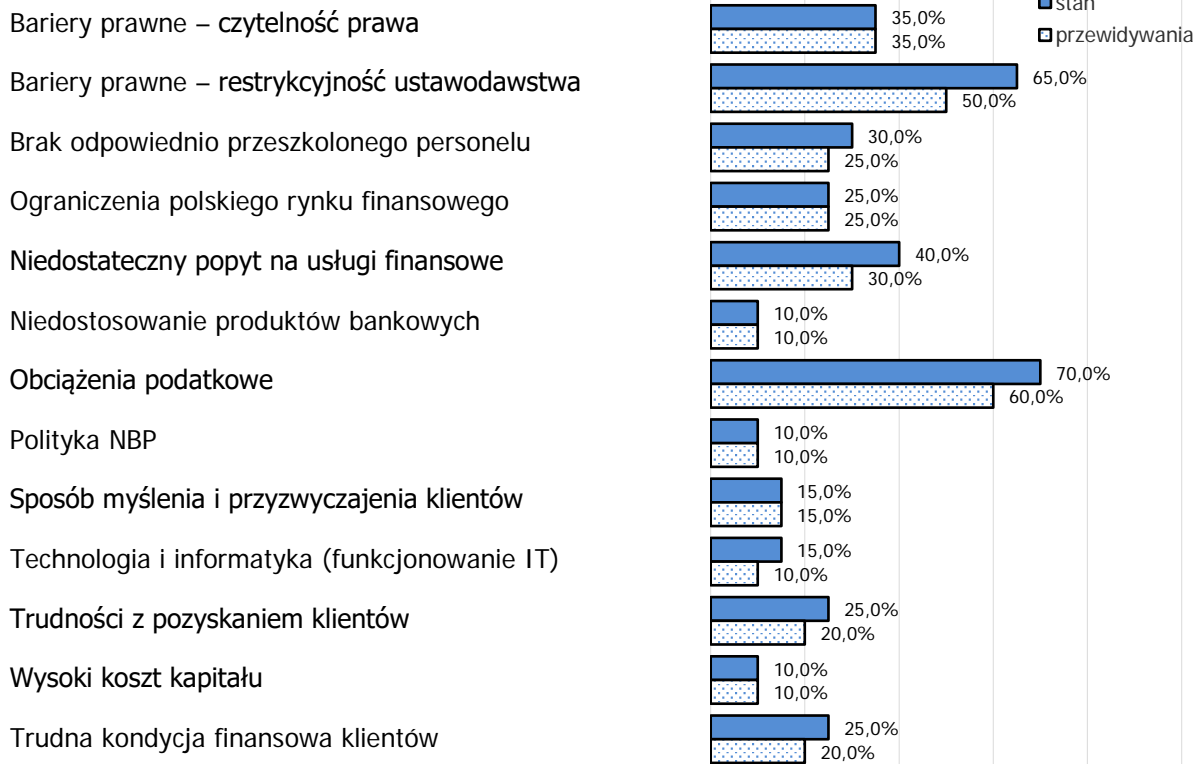
warianty odpowiedzi - odsetki	2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. wzrost	17,6	30,0	21,1	20,0	27,8	29,4
2. brak zmiany	76,5	65,0	78,9	70,0	66,7	64,7
3. spadek	5,9	5,0	0,0	10,0	5,6	5,9
saldo (1.-3.)	11,7	25,0	21,1	10,0	22,2	23,5

7. Wielkość zatrudnienia

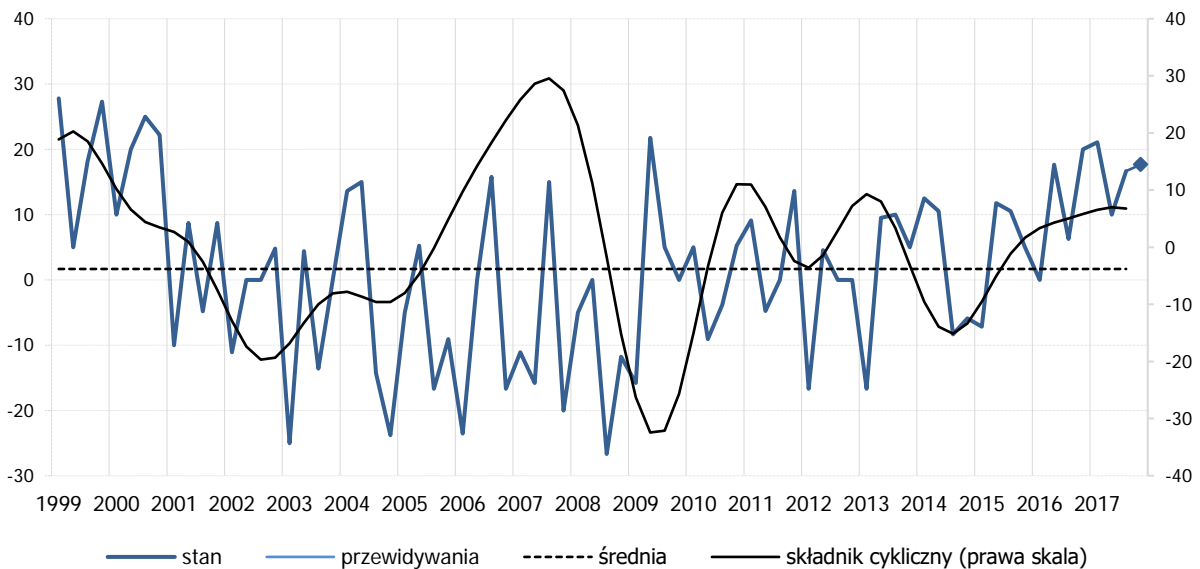

warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. wzrost >2,5 %	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. wzrost <2,5 %	23,5	16,7	21,1	10,0	15,8	11,8
3. brak zmiany	41,2	38,9	52,6	55,0	36,8	47,1
4. spadek <2,5 %	35,3	38,9	21,1	30,0	47,4	41,2
5. spadek >2,5 %	0,0	5,6	5,3	5,0	0,0	0,0
saldo (1.+2.*0,5-4.*0,5-5.)	-5,9	-16,7	-5,3	-15,0	-15,8	-14,7

8. Czynniki ograniczające rozwój banków

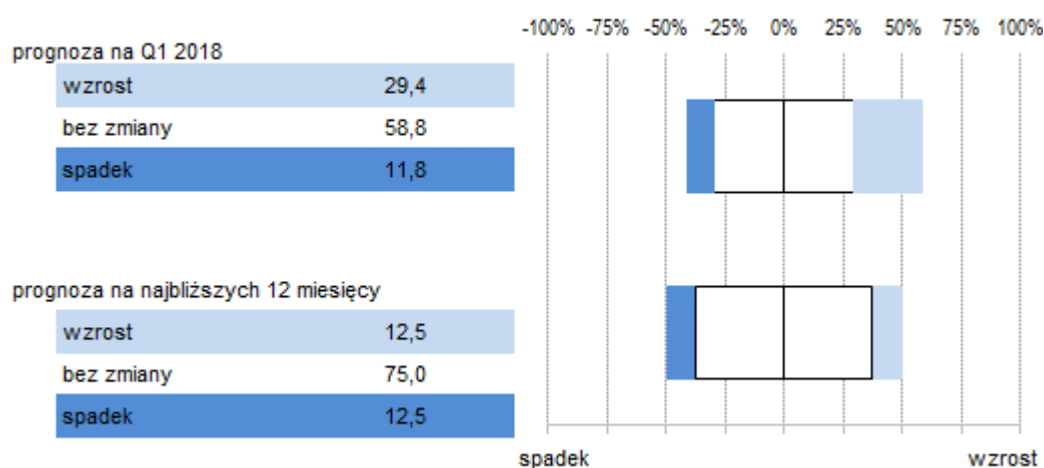

9. Inwestycje kapitałowe

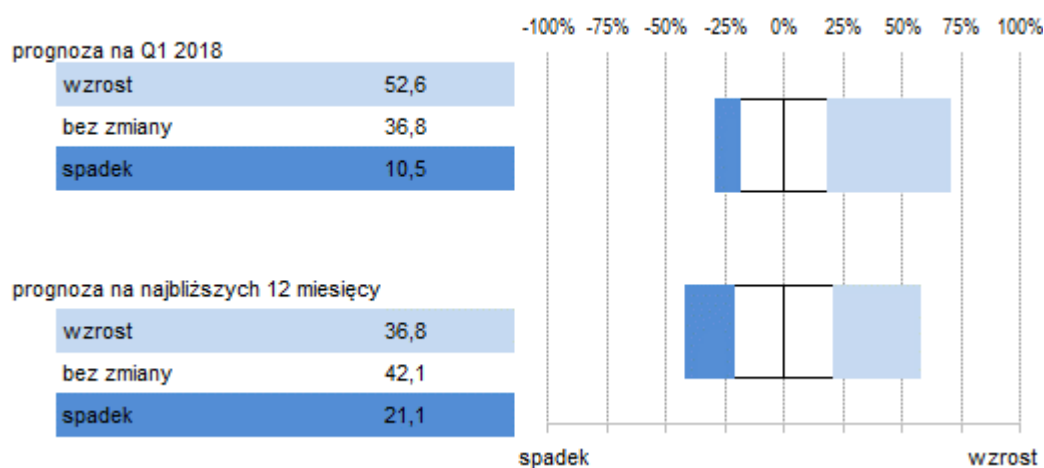

warianty odpowiedzi - odsetki	Q4 2016	Q1 2017	Q2 2017	Q3 2017	Q4 2017	przewidywania
1. wzrost	18,8	25,0	26,3	20,0	22,2	17,6
2. brak zmiany	68,8	70,0	68,4	70,0	72,2	82,4
3. spadek	12,5	5,0	5,3	10,0	5,6	0,0
saldo (1.-3.)	6,3	20,0	21,1	10,0	16,7	17,6

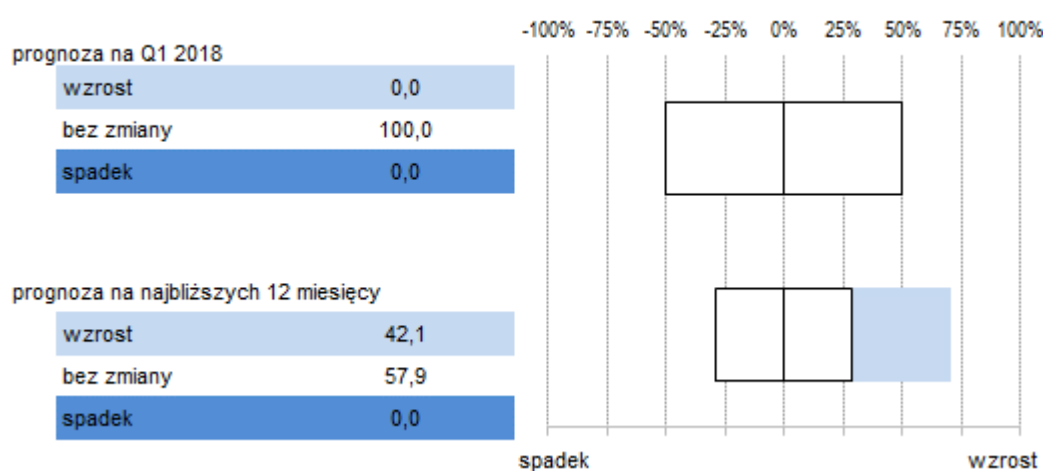
10. Spread (rozstęp) między oprocentowaniem kredytów i depozytów

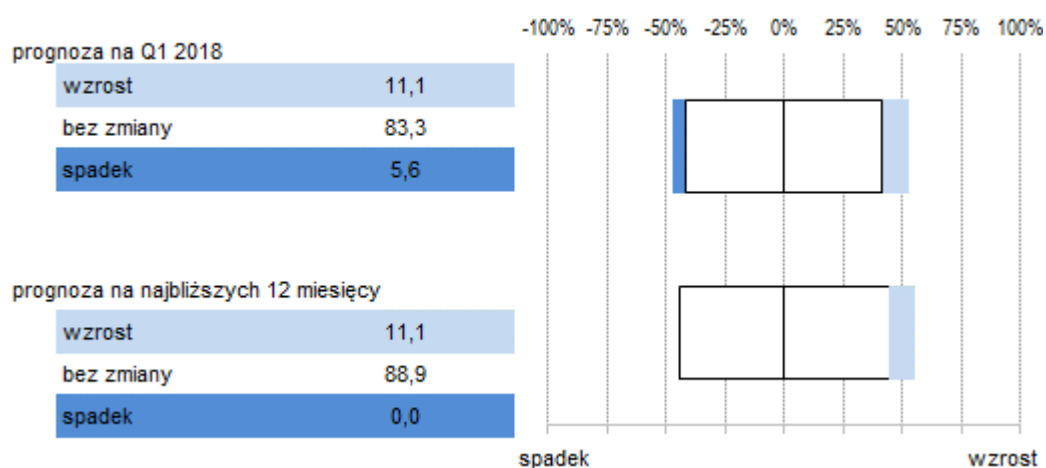
11. Kurs PLN względem parytetu (koszyka walut)

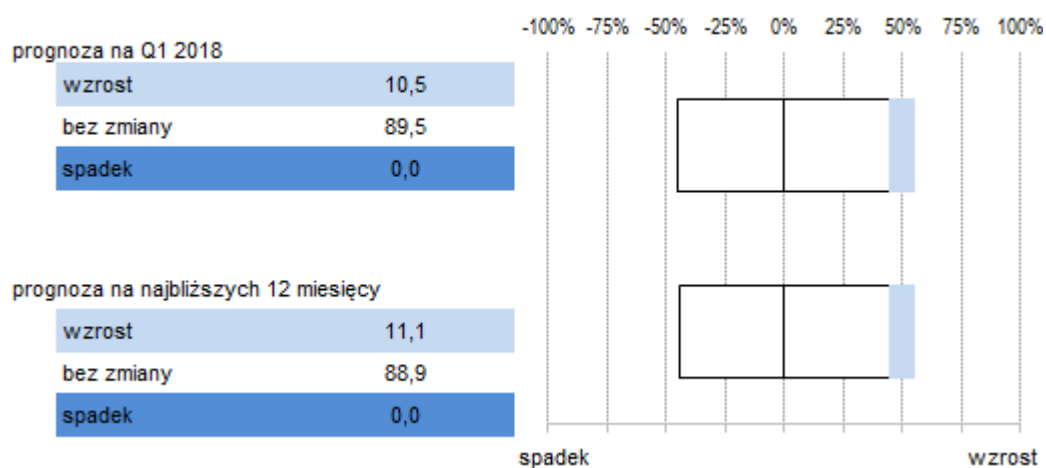
12. Stopy procentowe NBP (ogólna tendencja)

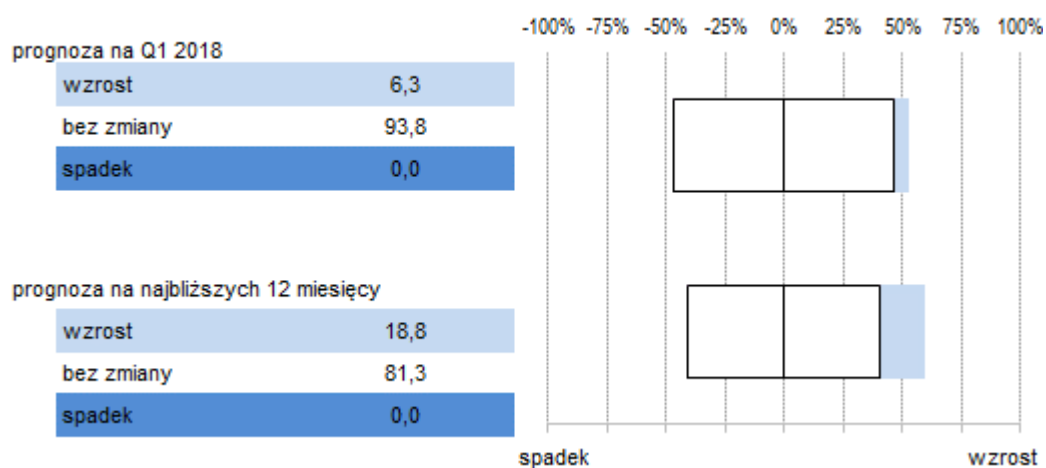
13. Ogólna sytuacja gospodarki polskiej niezależnie od sytuacji sektora finansowego

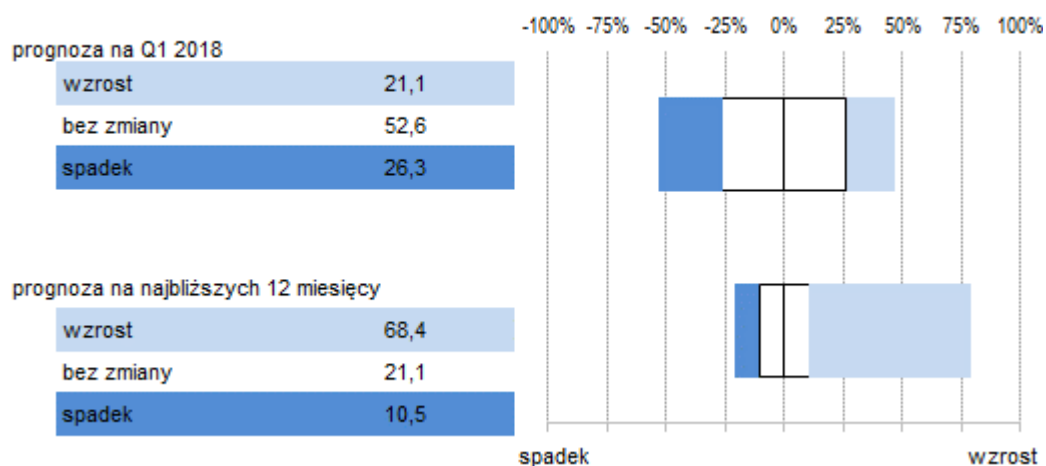
14. Ogólna sytuacja sektora finansowego na tle polskiej gospodarki

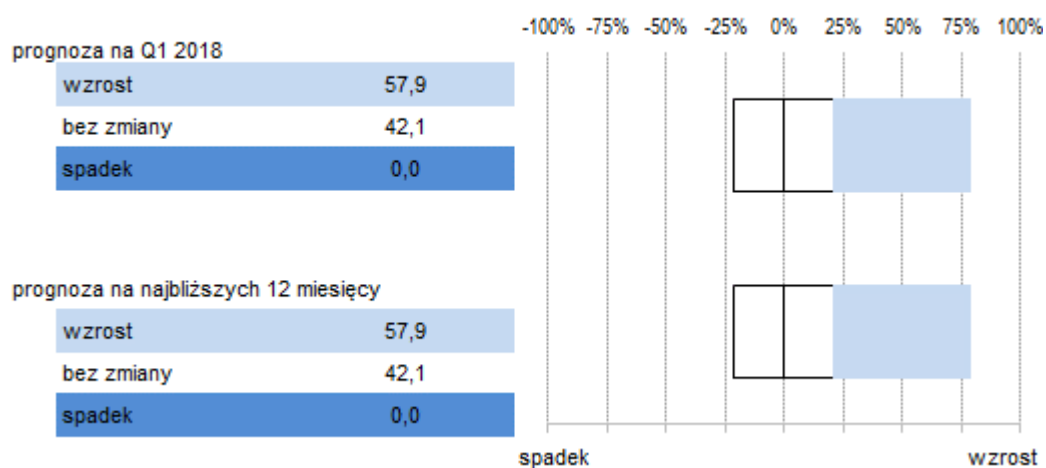
15. Wynik na operacjach *reverse-repo* (pomniejszony o *repo*)

16. Poziom inflacji

17. Realna podaż pieniądza

III. SUMMARY

In the 4th quarter of 2017 the IRG SGH banking confidence indicator (IRGBAN) increased from +8,3 pts to +29,8 pts. The result was mainly caused by an increase in the balances of the result on banking activity and of profits. The third component of the indicator – the balance of employment – contributed to the increase to a lesser extent.

According to the surveyed bankers, the banking sector still face some serious issues. The most significant ones are high tax burden, unstable legislative environment and financial situation of their customers. However, the burden is on average lower than a quarter earlier.

Over the last 4 years banking activity has been highly volatile, as measured by the magnitude and duration of alternate ups and downs. The tendency is expected to continue as all the components of the general indicator are forecasted to decrease in the 1st quarter of 2018.

IV. PODSUMOWANIE ROKU 2017 W BANKOWOŚCI

Podobnie jak w latach 2014-2016, koniunktura w sektorze bankowym w 2017 r. była dość niestabilna. Z jednej strony, przyrostowi kredytów sprzyjały niskie stopy procentowe, adekwatne wyposażenie sektora bankowego w kapitał, stabilny wzrost gospodarczy, dobra sytuacja na rynku pracy oraz zwiększony popyt na kredyt zgłaszany przez przedsiębiorstwa. Dynamika akcji kredytowej, choć nieznacznie wyższa od dynamiki nominalnego PKB, nie zagrażała stabilności finansowej, a zarazem jej poziom nie stanowił bariery dla rozwoju gospodarczego¹. Obciążenie wyników banków z tytułu kosztów ryzyka kredytowego nie zmieniło się istotnie, natomiast relacja strat kredytowych do kredytów ustabilizowała się na najniższym poziomie od 2008 r. Z drugiej jednak strony, wzrosło obciążenie wyniku kosztami operacyjnymi, co było głównie skutkiem wprowadzenia podatku od aktywów. Tak jak rok wcześniej, obciążenia podatkowe zostały przez uczestników badania koniunktury uznane za najważniejsze bariery w rozwoju działalności bankowej. Wśród źródeł zakłóceń banki wymieniają również restrykcyjne prawo oraz – coraz wyraźniej widoczną – trudną sytuację finansową klientów. Oceny jakości portfela należności były ujemne przez niemal cały rok, a jej poprawę odnotowano dopiero w czwartym kwartale.

Wynik z działalności bankowej rósł przez cały 2017 r., przy czym w III kwartale tempo jego wzrostu nieznacznie obniżyło się. W całym badanym okresie dynamika wyniku z działalności bankowej pozostała jednak dodatnia. W związku z dobrą sytuacją gospodarczą banki deklarowały stabilny wzrost zysków, a wartość salda w IV kwartale była znacznie wyższa niż w poprzednich kwartałach. Czynniki kształtującymi zyskowność banków były: wzrost marży odsetkowej netto oraz spadek marży nieodsetkowej. Marża nieodsetkowa nadal się zmniejszała, podczas gdy jej główna składowa, czyli marża prowizyjna, ustabilizowała się².

Podobnie jak w roku 2016, przez większość ubiegłego roku wartość salda odpowiedzi na pytanie o stan zatrudnienia była ujemna i średniorocznie zbliżona do wartości z roku wcześniejszego. Chęć redukcji zatrudnienia jest w znacznej mierze skutkiem silnej presji konkurencyjnej.

Ogólne zainteresowanie usługami bankowymi przez większość 2017 r. nie rosło, ani nie spadało. Pomimo tego warunki prowadzenia działalności bankowej, w ocenie ankietowanych, stale pogarszały się, a tempo ich degradacji osłabło dopiero w drugiej połowie roku.

W obszarze inwestycji kapitałowych zaobserwowano znaczne polepszenie się w 2017 r. w stosunku do poprzedzającego roku. Wartości wskaźnika pozostawały dodatnie przez cały rok. Poziom inwestycji stwarza możliwości wzmożonej ekspansji sektora w 2018 r.

W I kwartale 2017 r. zmiany w wielkości różnicy między przychodem z ulokowania środków a kosztem ich pozyskania wskazywały na możliwość wzrostu krótkookresowych zysków. W kolejnych kwartałach widać było już powolny spadek udziału banków, które spodziewały się wzrostu *spreadów*, a większość banków uważało brak zmian za najbardziej prawdopodobny. Brak możliwości zarówno podnoszenia jak i obniżania *spreadów* związany był z bardzo dużą presją konkurencyjną i ogólną tendencją do spadku stóp procentowych. Nie należy spodziewać się, by w roku 2018 doszło do znaczącej zmiany i by wzrosła zdolność banków do generowania zysków.

Podsumowując, rok 2017 był rokiem zmniejszania się niepewności w sektorze bankowym. Nie zrealizowały się niektóre obawy z roku wcześniejszego, dotyczące zmian w otoczeniu instytucjonalnym.

¹ NBP. *Raport o stabilności systemu finansowego. Grudzień 2017*. Warszawa, 2018.

² Tamże.

Odbiło się to na wynikach sektora, które ponadprzeciętnie wzrosły. W ocenie banków kolejny rok nie będzie równie dobry. Korzystna sytuacja makroekonomiczna pozwala jednak żywić nadzieję na dalszą poprawę sytuacji w sektorze bankowym, choćby w obniżonym tempie.